

УДК 378:338.48-051:37.016:81'243:316.77
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/60-4-29>

Інна СУЛЕЙМАНОВА,
orcid.org/0009-0001-4661-7562
викладач циклової комісії іноземних мов
Відокремленого структурного підрозділу
«Івано-Франківський фаховий коледж фізичного виховання
Національного університету фізичного виховання і спорту України»
(Івано-Франківськ, Україна) *innainna80.05@ukr.net*

Леся СЕРМАН,
orcid.org/0000-0001-7840-701X
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
(Івано-Франківськ, Україна) *sermanlesya@gmail.com*

Оксана НИЧ,
orcid.org/0000-0002-9544-0273
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
(Івано-Франківськ, Україна) *oksana.nych@pnu.edu.ua*

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНИХ МОВЛЕНСВИХ НАВИЧОК У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ

На даний час Україна належить до тих країн, що мають значний, але недостатньо реалізований туристичний потенціал. Тому першочерговим завданням є створення конкурентоспроможного туристичного продукту і фахівців в даній галузі для утвердження позитивного національного туристичного іміджу. Важливим напрямом діяльності закладів вищої освіти є пошук нових педагогічних і дидактичних підходів, що допоможуть оптимізувати ефективність оволодіння іноземною мовою для формування навичок і вмінь професійно-орієнтованого спілкування.

Метою статті є теоретично обґрунтувати шляхи формування комунікативної компетентності у майбутніх фахівців з організації та супроводу активних форм туризму (походів, змагань, рятувальних операцій, супроводу, а також фахівців з туристичної безпеки тощо). Завданням було формування в здобувачів освіти позитивної мотивації до занять за допомогою навчально-методичного посібника "The World of Travel", який містить серію комунікативних ситуацій, комунікативних вправ, діалогів, монологів, ділових ігор, що спрямовані на формування вмінь професійного спілкування іноземною мовою у здобувачів освіти спеціальності «Туризм».

Аналізуючи такі зміни навчальних показників як: зацікавлення у виконанні навчальних завдань, кращу підготовку до занять, відсутність остраху перед неправильною відповіддю, покращення пам'яті через систематичність навчального процесу, зменшення кількості здобувачів освіти-боржників на час складання заліку, реальне оцінювання власних сил, зростання досвіду у використанні лексики та зміцнення граматичних знань, можна зробити висновок, що основне завдання щодо формування позитивної мотивації до вивчення професійно-орієнтованої іноземної мови у здобувачів освіти за посібником "The World of Travel" виконано. Про це свідчать і зростання особистісних показників, яке проявляється у вигляді: підвищення самооцінки, взаємоповаги, інтерактивного зв'язку здобувачів освіти і викладача, прагнення до самовдосконалення через поступове зростання рівня складності окремих завдань, набуття впевненості у власних силах.

Визначивши змістові компоненти іншомовної готовності, зокрема знання з лексики, граматики й фонетики та врахувавши творчі прояви здобувачів освіти, зафіксовано підвищення рівня володіння іноземною мовою. Для з'ясування ефективності запропонованого посібника через використання спостереження, бесід і опитування виявлено покращення у навчальній та психологічній діяльності здобувачів освіти, а отже і досягнення нашої мети.

Ключові слова: конкурентоспроможний фахівець, комунікативна компетентність, професійне спілкування, мотивація, професійно-орієнтована іноземна мова.

Inna SULEYMANOVA,

orcid.org/0009-0001-4661-7562

Lecturer at the Foreign Languages Department

Separate Structural Subdivision "Professional College of Physical Education of National University of Ukraine on Physical Education and Sport"

(Ivano-Frankivsk, Ukraine) innainna80.05@ukr.net

Lesia SERMAN,

orcid.org/0000-0001-7840-701X

PhD in Education,

Associate Professor at the Department of Foreign Languages

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

(Ivano-Frankivsk, Ukraine) sermanlesya@gmail.com

Oksana NYCH,

orcid.org/0000-0002-9544-0273

PhD in Education,

Associate Professor at the Department of Foreign Languages

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

(Ivano-Frankivsk, Ukraine) oksana.nych@pnu.edu.ua

FORMATION OF FOREIGN LANGUAGE SPEAKING SKILLS IN FUTURE TOURISM SPECIALISTS

Currently Ukraine belongs to those countries that have a significant, but insufficiently realized tourist potential. Therefore, the primary task is to create a competitive tourist product and specialists in this field to establish a positive national tourist image. An important area of activity of higher education institutions is the search for new pedagogical and didactic approaches that will help to optimize the effectiveness of mastering a foreign language for the formation of skills and abilities of professionally oriented communication.

The purpose of the article is to theoretically substantiate the ways of forming communicative competence in future specialists which deal with the organization and support of active forms of tourism (hiking, competitions, rescue operations, guiding), as well as in specialists in tourist safety, etc. The task was the formation of students' positive motivation for classes with the help of the textbook "The World of Travel", which contains a series of communicative situations, communicative exercises, dialogues, monologues, business games and that is aimed at forming professional communication skills in a foreign language in students of the specialty «Tourism».

Analyzing such changes in educational indicators as: interest in completing educational tasks, better preparation for classes, lack of fear of the wrong answers, improved memory due to the systematicity of the educational process, a decrease in the number of students who failed at exams and credits, a real assessment of one's own success, enrichment in grammatical and lexical knowledge, it can be concluded that the main task of forming a students' positive motivation to learn a professionally oriented foreign language using the textbook "The World of Travel" has been fulfilled. This is evidenced by the growth of personal indicators, which is manifested in the form of: increased self-esteem, mutual respect, interactive communication between students and the teacher; the desire for self-improvement due to the gradual increase in the level of complexity of individual tasks, gaining confidence in one's own abilities.

Having determined the level of students' knowledge and their creativeness, we saw an increase in the level of foreign language proficiency. To find out the effectiveness of the proposed textbook, and by means of observation, interviews and surveys, we found an improvement in the educational and psychological activity of the students, and therefore the achievement of our goal.

Key words: *competitive specialist, communicative competence, professional communication, motivation, professionally oriented foreign language.*

Постановка проблеми. Туризм є невід'ємною частиною економічного розвитку кожної країни і важливим фактором стабільності її економіки. Україна має значний потенціал для розвитку даної галузі: сприятливий клімат, вигідне географічне положення в центрі Європи, велику кількість пам'яток – все це підтверджує, що туризм в Україні може стати одним з інструментів прискорення соціально-економічного розвитку держави.

На даний час Україна належить до тих країн, що мають значний, але нереалізований туристичний потенціал.

Підвищити популярність серед іноземних туристів, збільшити обсяги реалізації туристичних та санаторно-курортних послуг допоможуть міжнародне співробітництво й обмін досвідом в сфері туризму та курортів; розробка та реалізація спільних туристичних проєктів із прикордонними

регіонами-партнерами; підвищення професійного рівня працівників туристично-рекреаційної сфери. Усе це сприятиме формуванню статусу України як туристичного регіону міжнародного значення.

Тому, першочерговим завданням є створення конкурентоспроможного туристичного продукту і фахівців в даній галузі для утвердження позитивного національного туристичного іміджу на території України та за її межами.

Попит на фахівців в туристичній галузі знаходить відображення в програмних вимогах щодо оволодіння іноземною мовою здобувачами освіти немовного закладу вищої освіти, що передбачає досягнення такого рівня розвитку іншомовних навичок та вмінь, який дасть змогу вільно спілкуватися у процесі професійної діяльності. У програмі з англійської мови для закладів вищої освіти немовних спеціальностей зазначено, що «оволодіння і навчання іноземних мов складається з трьох взаємопов'язаних компонентів: користування мовою, усвідомлення природи мови, розуміння іноземної та рідної культур».

Важливим напрямом діяльності закладів вищої освіти є пошук нових педагогічних і дидактичних підходів, що допоможуть оптимізувати ефективність оволодіння іноземною мовою для формування навичок і вмінь професійно орієнтованого спілкування на базі набутої системи знань.

Аналіз стану фахової підготовки майбутніх фахівців у сфері туризму дав змогу виявити низку суперечностей, які мають місце в процесі формування комунікативних умінь здобувачів освіти:

- між потребою суспільства у висококваліфікованих кадрах та рівнем професійної підготовки з іноземної мови у ЗВО;

- між вимогами комунікативно-діяльнісного підходу курсу іноземної мови щодо підготовки фахівців та домінуванням традиційних технологій навчання, що не повною мірою відповідають сучасним вимогам.

Крім того, серед чинників, що стають на заваді формуванню комунікативних умінь у здобувачів освіти як важливої професійної якості можна виділити: низький рівень загальноосвітньої підготовки з іноземної мови; професійно орієнтована тематика курсу іноземної мови передбачена тільки на старших курсах; навчальні тексти з використанням спеціальної термінології у сфері туризму спричиняють серйозні проблеми в навчанні для здобувачів освіти без належної попередньої підготовки, що значно знижує мотивацію вивчення іноземної мови; професійно орієнтовані теми здебільшого обмежені окремими навчальними тек-

стами й відповідними завданнями, які стосуються більше готельно-ресторанної справи, а не спортивно-рекреаційних, пригодницьких чи екстремальних видів діяльності, а також організації та супроводу цих та інших активних форм в туризмі.

Аналіз досліджень. Різноманітні методики та технології викладання іноземної мови для фахівців різних галузей завжди були і залишаються під пильною увагою багатьох вчених та дослідників таких як: Н. Бориско, С. Кожушко, С. Коломієць, О. Любечко, Е. Мірошніченко, О. Черпак та інші.

Актуальними є напрацювання з професійної підготовки майбутніх фахівців у сфері туризму та спортивно-оздоровчого туризму (В. Федорченко, Н. Закордонєць, К. Мулик, А. Конох, Г. Черній, Н. Хмільярчук, М. Гункевич, І. Кухта), розвитку інтересу до туристичної діяльності (Л. Горшкова, Я. Григор'єва, Ю. Земліна, А. Мельник), формування професійних умінь (Г. Зайчук, Г. Щука, В. Любарєць, О. Літвінова-Головань). Проблеми комунікативної підготовки майбутніх фахівців з туризму до іншомовного спілкування присвячено низку праць М. Галицької, І. Кухти, Г. Черній, А. Чуфарлічевої та інших науковців. Дисертація М. Галицької, зокрема, присвячена формуванню у здобувачів освіти ЗВО сфери туризму готовності до іншомовного спілкування, в якому визначено структурні компоненти цієї готовності, а саме: комунікативно-мотиваційний, змістовий, процесуальний та самооцінний (Александрова, 2007). Особливої уваги заслуговує підхід до визначення критеріїв сформованості вказаної якості: наявність позитивної мотивації щодо іншомовного спілкування; оволодіння змістом іншомовного спілкування; сформованість умінь і навичок адекватної поведінки у відповідних мовленнєво-комунікативних ситуаціях; сформованість умінь самостійно оцінювати власну комунікативну поведінку у процесі спілкування та комунікативні здібності співрозмовника. Питанням формування потреби у професійному вдосконаленні фахівців у спортивно-оздоровчому туризмі займалися В. Шафранський, Я. Богдан, М. Голяк, М. Прадівлянний, Н. Бондар, І. Саух та ін. У їх працях визначено сутність і зміст компонентів готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців з туризму і спортивно-оздоровчого туризму та охарактеризовано критерії, показники і рівні їх прояву.

Обґрунтування шляхів підготовки майбутніх фахівців до комунікативної діяльності досліджували С. Кожушко, Л. Безкоровайна, Ю. Земліна, Н. Жорняк та ін.

Водночас аналіз літератури свідчить про те, що проблема формування комунікативних умінь

майбутніх фахівців у сфері туризму в процесі вивчення іноземних мов потребує постійного дослідження, особливо коли йдеться про спортивно-оздоровчий туризм та інші активні види туризму та їх організацію. Зокрема, це стосується змісту, форми, методів, психологічних умов формування комунікативних умінь майбутніх фахівців туристичної галузі в процесі вивчення іноземних мов.

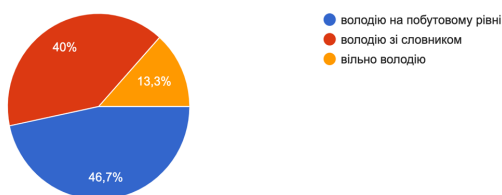
Крім того, одним із важливих питань щодо проблеми професійно-спрямованої іншомовної підготовки фахівців залишається питання спеціалізації в мові, тематиці та змісті матеріалу, в їх зв'язку з профільюючими дисциплінами. Як показує практика, існує необхідність раннього включення в курс предмету «іноземна мова» матеріалу для читання, аудіювання та усного мовлення, безпосередньо пов'язаного з майбутньою спеціалізацією.

Мета статті – теоретично обґрунтувати шляхи формування комунікативної компетентності у майбутніх фахівців з організації та супроводу активних форм туризму (походів, змагань, рятувальних операцій, супроводу, а також фахівців з туристичної безпеки тощо).

Виклад основного матеріалу. Здобувачам освіти було запропоновано відповісти на кілька питань анкети для того, щоб оцінити їх розуміння необхідності і важливості для майбутньої кар'єри, а також бажання і вмотивованість вивчати професійно-орієнтовану іноземну мову, дізнатися, які методи і форми навчання вони вважають найбільш ефективними і цікавими.

Відповідаючи на питання «**Оцініть свій рівень володіння англійською мовою**» лише 13% вважають, що «вільно володіють», а 47% – «володіє на побутовому рівні», ще 40% оцінюють свій рівень як «володію зі словником». При цьому виявилася досить явна тенденція – велика кількість здобувачів освіти зауважує, що спілкування англійською приносить складнощі, а також відсутність постійної мовної практики значно знижує рівень знань.

Оцініть свій рівень володіння англійською мовою
15 відповідей

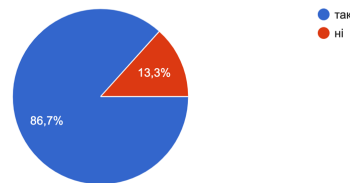

На питання «**Хотіли б Ви поглибити свої знання з професійно-орієнтованої англійської мови?**» майже 90% опитаних респондентів, які вже володіють побутовою англійською, хотіли б продовжити її вивчення та поглибити свої знання англійської, яка б орієнтувалася на їх майбутню професію.

Наступне питання: «**Який з методів вивчення професійно-орієнтованої іноземної мови ви вважаєте найбільш ефективним?**»

Тож, найбільший відсоток опитаних респондентів зазначили, що вони вважають найефективнішою таку додаткову можливість опанування англійської, як «платний репетитор, платні курси» – майже 50%. «Самостійно з підручником» – 13%, Також багато відзначило «спілкування англійською в Інтернеті» – 6,7%. 20% вважають найефективнішим способом опановувати професійну іноземну мову «шляхом перегляду фільмів» на відповідну тематику. І лише 13% вважають, що найкраще «вивчати іноземну мову, потрібну для їх майбутньої професії у ЗВО».

Чи хотіли б ви поглибити свої знання з професійно-орієнтованої англійської мови?
15 відповідей

Який з методів вивчення професійно-орієнтованої іноземної мови ви вважаєте найбільш ефективним
15 відповідей

Потішили відповіді наших здобувачів освіти на питання «**Що особисто Вас мотивує до вивчення іноземної мови у вашому ЗВО?**» Жодний з респондентів не вибрав «високі бали» чи «схвалення батьків і однолітків», тоді як «розуміння майбутніх перспектив у кар'єрі» – 66%, а також «можливість вивчення професійно-орієнтованої іноземної мови у нашому ЗВО» – 27%, «можливість продовжувати навчання у одному з Європейських ЗВО» – 7%.

На прохання: «**Позначте три основні на Вашу думку навички, які необхідні для фахівця вашої сфери туризму**» усі респонденти обрали різні опції, але були одностайними у виборі такої

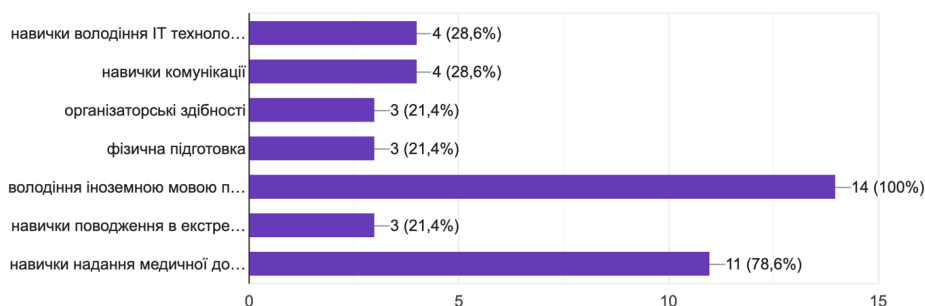
Що особисто Вас мотивує до вивчення іноземної мови у Вашому ЗВО?

15 відповідей

Позначте три основні на Вашу думку навички, які необхідні для фахівця Вашої сфери туризму

14 відповідей

основної навички, як «володіння іноземною мовою професійного спрямування».

Отже, проаналізувавши відповіді наших респондентів на питання анкети, можна зробити наступні висновки:

– протягом першого року навчання здобувачі освіти мали можливість підтягнути або ж поглибити свої базові знання з англійської мови, які спиралися на теми побутового характеру;

– майже усі респонденти розуміли необхідність вивчати професійно-орієнтовану англійську мову, і тільки 13% вважають, що їм вистачить знання на рівні побутового спілкування у їх майбутній професії;

– на жаль, більшість респондентів продовжують вважати, що ефективніше отримувати знання з іноземної мови з репетитором, і лише 13% вірять,

що їх ЗВО зможе забезпечити належними комунікативними навичками необхідними для їх майбутньої професії, а їх зацікавленість у вивченні мови за допомогою перегляду фільмів і читання книг англійською мовою лише підтверджує той факт, що легке, цікаве і ефективне вивчення іноземної мови, особливо професійного спрямування, можливе лише за умови максимально різноманітних методів, форм і максимально наповненого цікавого і неодноманітного змісту навчання професійно-орієнтованої іноземної мови на основі комунікативно-діяльнісного підходу, який передбачає активну участь здобувачів освіти у навчальному процесі з мови, де особливого значення набувають мовленнєві вміння, що належать до різних видів мовленнєвої діяльності – слухання, говоріння, читання й письма.

Чому Ви (б) обрали саме цей вид туризму?

14 відповідей

Не зважаючи на їх переконання, що цікаво і ефективно може бути лише за гроші з репетитором, 66% вказали, що їх мотивує розуміння неможливості майбутніх перспектив у їх кар'єрі без знання і навичок володіння англійською мовою професійного спрямування, і саме тому вони обрали для себе цей фах, усвідомлюючи, що так як цей вид туризму є новим, відмінним від готельно-ресторанного напрямку, то попит на фахівців у цій ніші, особливо у нашому регіоні, буде дуже високим.

На основі цих висновків було прийнято рішення укласти методичний посібник "The World of Travel", метою якого є послідовне засвоєння фахової лексики та термінології, розвиток комунікативних навичок у сфері професійного спілкування та ділової англійської мови. Даний посібник містить 10 розділів, які охоплюють широке коло тем фахового спілкування сфери туризму, де кожен розділ складається з тексту, який супроводжується тематичним словником; післятекстових завдань фонетичного, лексичного, граматичного й комунікативного характеру; вправ спрямованих на розвиток навичок читання неадаптованих текстів; підтем з ділової англійської мови, націлених на формування іншомовної комунікативної іншомовної компетенції. Вибір матеріалів для читання та перекладу зосереджений на розвитку стратегій розуміння та адаптації цих навичок до різних мотивуючих мовленнєвих ситуацій і, більше того, ситуацій реального життя.

Комунікативний тип завдань дає здобувачам освіти широкі можливості для самовираження у формі роботи в парах, групових дискусій, опитувань і проєктів, а ілюстрації, фото, головоломки та рольові ігри урізноманітнюють процес навчання та роблять його більш цікавим, привабливим і продуктивним.

Посібник апробувався впродовж 2022 н.р. На підготовчому етапі основним завданням було формування в здобувачів освіти позитивної мотивації до занять за навчально-методичним посібником "The World of Travel", який містить серію комунікативних ситуацій, комунікативних вправ, діалогів, монологів, ділових ігор, що спрямовані на формування вмінь професійного спілкування іноземною мовою у здобувачів освіти спеціальності «Туризм».

Аналізуючи такі зміни навчальних показників як: зацікавлення у виконанні навчальних завдань, кращу підготовку до занять, відсутність остраху перед неправильною відповіддю, покращення пам'яті через систематичність навчального процесу, зменшення кількості здобувачів освіти-борж-

ників на час складання заліку, реальне оцінювання власних сил, зростання досвіду у використанні лексики та зміцнення граматичних знань, можна зробити висновок, що основне завдання щодо формування позитивної мотивації до вивчення професійно-орієнтованої іноземної мови у здобувачів освіти за посібником "The World of Travel" виконано. Про це свідчать і зростання особистісних показників, яке проявляється у вигляді: підвищення самооцінки, взаємоповаги, інтерактивного зв'язку здобувачів освіти і викладача, прагнення до самовдосконалення через поступове зростання рівня складності окремих завдань, набуття впевненості у власних силах.

Визначивши змістові компоненти іншомовної готовності, зокрема знання з лексики (переклад і визначення термінів, оперування синонімами, переклад речень, здатність описати певні фахові поняття), граматики (використання допоміжних дієслів, утворення спеціальних та розділових речень, застосування окремих часових форм, утворення закінчень у різних видів дієслів, вживання різних форм дієслова) й фонетики (знання вимови поширених закінчень іменників і дієслів, омонімів та «німих» букв) та врахувавши творчі прояви здобувачів освіти, ми зафіксували підвищення рівня володіння іноземною мовою використовуючи посібник "The World of Travel". Для з'ясування ефективності запропонованого посібника через використання спостереження, бесід і опитування ми виявили покращення у навчальній та психологічній діяльності здобувачів освіти, а отже і досягнення нашої мети.

Висновки. Результати впровадження навчально-методичного посібника підтверджують, що динаміка формування показників комунікативних умінь здобувачів освіти, які вивчали іноземну мову за навчально-методичним посібником "The World of Travel", значно підвищилась.

Матеріали посібника використано як основу для методичного забезпечення та організації у нашому ЗВО процесу підготовки майбутніх фахівців в сфері туризму, зокрема формування комунікативних умінь у процесі вивчення іноземної мови; для організації навчальних занять з іноземної мови та заходів позааудиторної роботи у ЗВО.

Результати апробації даного посібника в нашому ЗВО, дають підстави стверджувати, що поставлені в роботі завдання виконано. Це вможливає формулювання низки пропозицій щодо їх практичного використання:

– навчання професійно-орієнтованій іноземній мові може бути успішним, якщо воно ство-

рює навчальне середовище, яке тісно пов'язане з мотивацією здобувачів освіти. Хармер Джеремі визначає мотивацію як «якийсь внутрішній порив, який заохочує кожного дотримуватися курсу дій» (Harmer, 1991). Таким чином, роль мотивації в кожній діяльності чи завданні є життєво важливою. Цьому може сприяти автономія здобувачів освіти, яка є важливою частиною викладання професійно-орієнтованої мови. Важливо, заохочувати їх виконувати певну роботу самостійно чи в команді, наприклад, групову роботу чи спільний проект саме тими завданнями, які безпосередньо пов'язані з їх майбутньою професією. Такі завдання покращують мовленнєву компетентність. Крім того, можна інколи дозволяти вільно обирати тему, яка їм подобається чи яка їм цікава, і яка має бути дуже конкретною та присвяченою певним професійним ситуаціям.

– Завдання на розвиток навичок говоріння, які базуються на автентичних навчальних матеріалах,

пов'язані з конкретною темою майбутнього фаху мають відповідати рівню здобувачів з попередньою імплементацією професійної лексики, що буде сприяти професійній адаптації особистості студента і спеціалізації його інтелектуальних функцій.

– Найефективніші завдання для розвитку мовленнєвих навичок в іноземній мові професійного спрямування є наступними:

обговорення професійних тем; відповіді на співбесідах при прийомі на роботу; презентації з професійних тем; робота в команді; стратегії мовлення, такі як ввічливість, наполегливість, прохання про роз'яснення, використання різноманітних бланків, шаблонів для заповнення, тощо. Ці мовленнєві види діяльності представляють собою навички, необхідні для виконання різноманітних професійних завдань, і є основою комунікативної компетентності. Таким чином, здобувачам освіти знадобляться ці навички, щоб бути успішними у своєму професійному середовищі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александрова С. Комунікативна компетентність як професійно значуща якість фахівців туристської індустрії. Педагогіка та психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуку. Зб. наук. праць. Запоріжжя: ЗІДМУ, 2007. Вип. 42. С. 16–21.
2. Бичок А. Міжкультурна комунікація – важливий аспект у професійній діяльності менеджера туристичної галузі. Проблеми та перспективи лінгвістичних досліджень в умовах глобалізаційних процесів (Тернопіль, 15–16 жовтня 2009 р.): матер. II міжн. наук.-практ. конф. ТНЕУ, кафедра іноземних мов для ЗЕД. Тернопіль, 2009. С. 259–261.
3. Галицька М.М. Реалізація Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти у процесі навчання іноземних мов вищих навчальних закладів сфери туризму // Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка. Житомир, 2004. Вип. 19. С. 80–82.
4. Галицька М.М. Мовленнєвий етикет як елемент культури іншомовного спілкування менеджерів туризму. Іноземні мови в навчальних закладах. Науково-методичний журнал. Київ, 2004. № 3. С. 134–140.
5. Галицька М.М. Вивчення іноземної мови як складова підготовки майбутніх фахівців сфери туризму. Наука і сучасність. Зб. науков. праць НПУ ім. М.П. Драгоманова. К.: Логос, 2004. Т. 43. С. 29–35.
6. Галицька М.М. Технологія формування у студентів вищих навчальних закладів сфери туризму готовності до іншомовного професійного спілкування. Наука і сучасність. Зб. науков. праць НПУ ім. М.П. Драгоманова. К.: Логос, 2005. Том 52. С. 13–19.
7. Галицька М.М. Зміст поняття «готовність до іншомовного спілкування». Зміст і технології шкільної освіти: Матеріали звітної наукової конференції Інституту педагогіки АПН України. К. 30–31 березня 2004. С. 94.
8. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Наук. ред. укр. видання д-р пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. К.: Ленвіт, 2003. 273 с.
9. Кухта І. В. Формування іншомовної комунікативної культури майбутніх фахівців туристичної сфери: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04. Тернопіль, 2011. 22 с.
10. Соловей Л. С. Становлення вітчизняної системи підготовки майбутніх фахівців сфери туризму (друга половина ХХ ст.): дис. канд. пед. наук: 13.00.01 / Л. С. Соловей. К., 2011. 258 с.
11. Тарнопольський О. Б. Методика навчання англійської мови на II курсі технічного вузу. К.: Вища школа, 1993. 167 с.
12. Harmer J. (1991). *The Practice of English Language Teaching* (Longman Handbooks for Language Teachers). Published by Longman ELT.

REFERENCES

1. Aleksandrova S. Komunikatyvna kompetentnist yak profesiino znachushcha yakist fakhivtsiv turystskoi industrii. Pedahohika ta psykholohiia formuvannia tvorchoi osobystosti: problemy i poshuku [Communicative competence as a professionally significant quality of tourism industry specialists. Pedagogy and psychology of creative personality formation: problems and search]. Zb. nauk. prats. Zaporizhzhia: ZIDMU, 2007. Vyp. 42. S. 16–21 [in Ukrainian].
2. Bychok A. Mizhkultupna komunikatsiia – vazhlyvyi aspekt u profeciinii diialnosti menedzhera turystychnoi haluzi. Problemy ta perspektyvy lindhvistychnyx doslidzhen v umovax hlobalizatsiinyh protsesiv [Intercultural communication is an

important aspect in the professional activity of a manager of the tourism industry. Problems and perspectives of linguistic research in the context of globalization processes] (Тернопілля, 15–16 жовтня 2009 р.): матеріал. II міжн. наук.-практ. конф. ТНЕУ, кафедра іноземних мов для ЗЕД. Тернопілля, 2009. С. 259–261 [in Ukrainian].

3. Halytska M.M. Realizatsiia Zahalnoievropeiskykh rekomendatsii z movnoi osvity u protsesi navchannia inozemnykh mov vyshchykh navchalnykh zakladiv sfery turizmu [Implementation of the European recommendations on language education in the process of teaching foreign languages in higher education institutions in the field of tourism] // Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu im. Ivana Franka. Zhytomyr, 2004. Vyp. 19. S. 80–82 [in Ukrainian].

4. Halytska M.M. Movlenniivyi etyket yak element kultury inshomovnoho spilkuvannia menedzheriv turizmu. Inozemni movy v navchalnykh zakladakh [Speech etiquette as an element of foreign language communication culture of tourism managers. Foreign languages in educational institutions]. Naukovo-metodychnyi zhurnal. Kyiv, 2004. № 3. S. 134–140 [in Ukrainian].

5. Halytska M.M. Vyvchennia inozemnoi movy yak skladova pidhotovky maibutnykh fakhivtsiv sfery turizmu [Studying a foreign language as a component of training future specialists in the field of tourism]. Nauka i suchasnist. Zb. naukov. prats NPU im. M.P. Drahomanova. K.: Lohos, 2004. T. 43. S. 29–35 [in Ukrainian].

6. Halytska M.M. Tekhnolohiia formuvannia u studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv sfery turizmu hotovnosti do inshomovnoho profesiinoho spilkuvannia [The technology of formation of students of higher education institutions in the field of tourism of readiness for foreign language professional communication]. Nauka i suchasnist. Zb. naukov. prats NPU im. M.P. Drahomanova. K.: Lohos, 2005. Tom 52. S. 13–19 [in Ukrainian].

7. Halytska M.M. Zmist poniattia “hotovnist do inshomovnoho spilkuvannia” [The content of the concept of “readiness for foreign language communication”]. Zmist i tekhnolohii shkilnoi osvity: Materialy zvitnoi naukovoï konferentsii Instytutu pedahohiky APN Ukrainy. K. 30–31 bereznia 2004. S. 94 [in Ukrainian].

8. Zahalnoievropeiski Rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia [Common European framework of reference for languages]. Nauk. red. ukr. vydannia d-r ped. nauk, prof. S. Yu. Nikolaieva. K.: Lenvit, 2003. 273 s. [in Ukrainian].

9. Kukhta I. V. Formuvannia inshomovnoi komunikativnoi kultury maibutnykh fakhivtsiv turystychnoi sfery [Formation of foreign language communicative culture of future tourism professionals]: avtoref. dys. kand. ped. nauk: 13.00.04. Ternopil, 2011. 22 s. [in Ukrainian].

10. Solovei L. S. Stanovlennia vitchyznianoï systemy pidhotovky maibutnykh fakhivtsiv sfery turizmu (druga polovyna XX st.) [Formation of the domestic system of future specialists training in the field of tourism (second half of the 20th century)]: dys. kand. ped. nauk: 13.00.01 / L. S. Solovei. K., 2011. 258 s. [in Ukrainian].

11. Tarnopolskyi O. B. Metodyka navchannia anhliiskoi movy na II kursy tekhnichnoho vuzu [Methods of teaching English in the second year at technical university.]. K.: Vyscha shkola, 1993. 167 s. [in Ukrainian].

12. Harmer J. (1991). The Practice of English Language Teaching (Longman Handbooks for Language Teachers). Published by Longman ELT.